

EVALUATIE ZEEUWSE PILOT 1001HA GROENBEMESTERS

In lijn met de succesvolle kortingsactie van LTO Nederland en Urgenda om boeren te helpen aan meer kruidenrijke weilanden voor hun koeien, sloegen in de zomer ZLTO en Urgenda de handen ineen om ook akkerbouwers te helpen met korting op biodiverse zadenmengsels om kunstmest te verminderen en de biodiversiteit te verhogen. Dankzij een bijdrage van provincie Zeeland kon in juli 2022 een eerste pilot van start gaan. 40 akkerbouwers kregen ieder fikse korting op de aanschaf van een soortenrijk groenbemestermengsel voor 5 hectare.

<https://groenbemesters.1001ha.nl/>

Biodiverse groenbemesters

Groenbemesters, een gewas dat wordt ingezaaid na de oogst om de bodem te beschermen tegen invloed van weersomstandigheden en om het bodemleven actief te houden, worden steeds bepalender voor de akkerbouwers in Nederland. Waar in het jaar 2000 er nog 87.000 hectare groenbemesters en mengsels werden gezaaid, was er in 2016 een stijging naar 192.000 hectare.

Steeds meer akkerbouwers zien het nut van groenbemesters inzaaien, ze zien het nut van een investering in de grond terug in een betere plantgezondheid en hogere opbrengst. Diverse onderzoeken bevestigen dit ook. Veel akkerbouwers kiezen nu nog voor een enkel gewas zoals gele mosterd of voor simpele mengsels, vanwege de lagere prijs, vertrouwdheid en de angst voor een toename van de verkeerde aaltjes (vooral op zandgronden) in de bodem.

Onderzoek focust zich nu steeds meer op de voordelen van soortenrijke groenbemesters met vlinderbloemigen en de vervolghandelingen op de teelt van de groenbemester.

Voordelen soortenrijke mengsels

Door gebruik te maken van soortenrijke mengsels met vlinderbloemige soorten die stikstof winnen uit de lucht, kan (kunst)mest bespaard worden. Daarnaast zorgen de verschillende kruiden met gevarieerde wortellengtes voor minder uitspoeling van nutriënten, maken de bodem gezonder en lossen en heeft het een positieve bijdrage op het bodemleven en dus de biodiversiteit. Vogels en insecten kunnen hier voedsel en schuilplaats vinden. Hoe langer boeren het mengsel laten staan, hoe langer insecten en vogels hier profijt van hebben.

Actie

Voor de actie werd samenwerking gezocht met zaadleverancier DSV en twee van hun mengsels met ieder 7 verschillende soorten en vlinderbloemigen. Via de website 1001ha.groenbemesters.nl konden akkerbouwers voor 5 hectare 75 euro/ha korting krijgen. Hierdoor lag de prijs in de buurt rondom de prijs van monocultuur gele mosterd. Binnen 1,5 week was het budget op en waren de 40

bestellingen binnen voor totaal 200 hectare. Er was nog veel meer belangstelling, maar het budget was hiervoor niet toereikend.

Het doel van de actie was tweeledig: besparen op (kunst)mest in de vervolgteelt en biodiversiteit verhogen, liefst tot aan de vervolgteelt in het voorjaar.

40% van de boeren koos voor TerraLife N-fixx 50, en 60% voor TerraLife Solarigol.

Resultaten

In maart 2023 stuurden we de 40 deelnemers een online enquête. Na een herhaalde oproep hebben 45 akkerbouwers de enquête ingevuld.

Van de 24 akkerbouwers was het voor 7 boeren de eerste keer dat ze kozen voor een soortenrijk mengsel met vlinderbloemigen. Voor 22 boeren was de korting de reden waarom ze kozen voor een soortenrijk mengsel.

Van de 24 boeren, willen 18 zeker vaker soortenrijke mengsels inzaaien. De overige 6 kijken het nog even aan. Van de 7 'nieuwe' boeren willen 4 verder hiermee en de andere 3 hebben nog geen beslissing hierover genomen. Bij de vraag of ze nog eens een biodivers mengsel willen gebruiken als er géén kortingsactie komt, zeggen 10 van de 22 dat ze het nog niet weten.

De akkerbouwers waardeerden de kortingsactie met een 9. Ook de mengsels bevielen goed en kregen een 8.

Van de 24 boeren die de enquête invulden, hebben 6 boeren het biodiverse gewas tot maart of langer laten staan. 1 boer liet het tot half februari staan en bij de rest (17) was het voor de jaarwisseling weg.

We vroegen de boeren hoeveel minder kunstmest ze denken te gebruiken bij de vervolgteelt (0-10-20---100%). Gemiddeld denken ze 20% minder te zullen gebruiken. Voor dierlijke mest lag dat reductiepercentage iets hoger, op 24%. Dit percentage ligt vooral hoger doordat 4 boeren aangaven helemaal geen dierlijke mest zullen gebruiken.

Omdat in de campagne werd gekozen om enkel vorstgevoelig mengsels aan te bieden die makkelijker onder te werken zijn, dan mengsels met wintervaste soorten, was de hoop dat veel boeren zouden kiezen voor niet kerende grondbewerking. Van de verschillende grondbewerkingen (schijveneg, rotorkopeg, ploegen, doodspuiten, klepelen) werd ploegen verreweg het meeste genoemd, namelijk 15 keer. Klepelen werd 5x genoemd, de rotorkopeg 5x, schijveneg 1x, doodspuiten 1x en één boer liet het mengsel weg grazen door schapen.

Bij de vraag hoe ze in het vervolg een verbetering zien van de actie (11x meer soorten, 17 x meer hectaren, 3x meer keuze in mengsels) kozen de meeste boeren voor een uitbreiding in hectaren (dus een groter financieel voordeel).

Behalve complimenten en vraag om herhaling, kreeg de organisatie enkele tips:

- meer voorwaarden te stellen aan de actie: bijvoorbeeld verplicht mee doen aan de ecoregeling en het mengsel tot maart laten staan.
- Vroeger starten met de actie zodat ze vroeger kunnen zaaien
- Eén vraag om een mengsel te leveren zonder Ethiopische mosterd, één vraag voor een mengsel met meer wintervaste soorten en een vraag om minder grassen (maar die zitten niet in het mengsel)
- Vraag om mogelijkheid voor een N-monster (stikstof) in het voorjaar om nog preciezer (minder) te kunnen bemesten.
- Graag meer begeleiding voor de deelnemers (en/of studiegroep momenten in de eigen regio) om beter individuele begeleiding te kunnen geven.
- Een boer gaf aan de helft van zijn perceel te hebben geploegd en de andere helft niet, en zal ons op de hoogte houden van het verschil.

Onkruid en grondbewerking

In een vervolg enquête vroegen we naar de onkruiddruk en grondbewerking van de percelen. Tien boeren vulden deze enquête in. Bij 50% van de boeren was de onkruiddruk hetzelfde als op andere percelen. 30% van de boeren ervaart méér onkruiddruk en 20% juist minder.

De helft van de boeren geeft aan dat de bodem makkelijker te bewerken was, en de andere helft merkte geen verschil. Bij geen van de 10 boeren was het moeilijker.

Enkele opmerkingen vanuit de tweede enquête:

- Geef niet alleen korting maar stel een tegenprestatie. Bijvoorbeeld bezoek van evaluatie anders geen korting. Het valt op dat er erg weinig boeren zijn bij de evaluatiebijeenkomsten. Vooral mensen van zlto, provincie, Urgenda e.d.
- De campagne is goed uitgerold. door de korting op zaaizaad zijn waarschijnlijk veel telers gestart met het testen van NKG.
- ga je het van het jaar weer doen zoon actie? en de twee vragen over opkomst en onkruid die weet ik nog niet pas gepland de aardappelen
- super initiatief
- help mee in prijsvorming want deze mengsels zijn duur om er meer van uit te zaaien!!!
- deelnemers van afgelopen jaar de kans geven zich als eerste aan te melden voor de campagne van dit jaar, om continuïteit te creëren

De begeleiding

Voor de begeleiding kregen de akkerbouwers een teelthandleiding, organiseerden we een bedrijfsbezoek en zijn zij tweemaal uitgenodigd voor een webinar. Het animo voor het bedrijfsbezoek, waar ook de Zeeuwse landbouwgedeputeerde Jo-annes de Bat bij was, was laag. Ook voor de webinars was het aantal aanmeldingen zo laag dat ze niet zijn doorgegaan. Op de vraag achteraf hoe de akkerbouwers graag de begeleiding hadden gezien, werd heel wisselend gereageerd: van webinars, tot geen begeleiding, tot whatsapp, email en bedrijfsbezoeken.

Bereik op agrarische media

Met de actie zijn via de agrarische media ook veel andere boeren bereikt:

- 20 juli '22: <https://www.akkerwijzer.nl/artikel/509172-urgenda-en-zlto-starten-pilot-met-korting-op-groenbemesterzaad-voor-zeeuwse-akkerbouwers/>
- 20 juli '22: <https://www.boerderij.nl/groenbemestermengsels-met-korting-voor-zeeuwse-telers>
- 3 aug '22: <https://www.pzc.nl/zeeuws-nieuws/groene-zaden-besparen-boeren-geld-op-dure-kunstmest-dat-is-een-mooie-deal~a2bfd9c6/>
- 3 november '22: <https://www.nieuweogst.nl/nieuws/2022/11/03/boeren-praten-over-nut-en-noodzaak-van-biodiverse-groenbemesters>
- 6 feb '23: <https://www.nieuweogst.nl/nieuws/2023/02/06/zeeuwse-akkerbouwers-zaaien-mengsels-voor-groenbemesting>

Evaluatie

In woelige tijden waarin er veel van de boeren wordt gevraagd, maar veel subsidies juist bij de adviseurs belanden en niet bij de boer, is 1001ha een sympathieke actie die dan ook zeer werd gewaardeerd door de boeren. Dat is op zich al wat waard.

Maar ook concreet leverde de actie de verwachte daling op in 20% kunstmest gebruik, en daarboven op werd flink bespaard op dierlijke mestgift (24%) en daarmee op de totale stikstofgift. Ook is de ondergrondse biodiversiteit verbeterd, en is er bovengronds winst geboekt in het najaar.

Zes boeren hebben voor het eerst geëxperimenteerd, en geen van deze boeren is ontevreden. Willen we de boeren een stap extra meenemen naar het winterover laten staan van het mengsel en vervolgens kiezen voor de ekoploeg of NKG, dan is extra begeleiding nodig. Door pas in het voorjaar het gewas onder te werken, is er minder uitspoeling van stikstof en dat verdient de voorkeur.

Onze conclusie is dat de campagne zeker voor herhaling vatbaar is, maar dat er meer aandacht zal moeten gaan naar het meenemen van de boeren in extra stappen.

Zeeland is al koploper in het gebruik van biodiverse mengsels, maar ook hier valt nog veel te winnen. Urgenda is inmiddels in gesprek met andere provincies, zoekt naar adviseurs die kunnen ondersteunen bij het begeleidingstraject voor deelnemende akkerbouwers.

In juni wil Urgenda opnieuw starten met de verkoop, maar dan met meer mengsels, meer leveranciers die goed worden gescreend op het niveau van begeleiding dat zij kunnen en willen bieden.

Meer informatie en contact op <https://groenbemesters.1001ha.nl/>